

Атлас неба за уявленнями традиційних астрологів [1]

Останнім часом засоби масової інформації України все частіше надають свою трибуну астрологам. У свою чергу, користуючись такою увагою з боку ЗМІ, окремі астрологи та керівники астрологічних центрів і об'єднань звертаються до органів влади з проханням визначити їхній професійний статус у державі, зокрема створити умови для отримання астрологічної освіти в Україні.

Як це не дивно, вони отримали на це підстави: у 2005 р. професія "астролог" була включена до Національного класифікатора України (Класифікатор професій ДК 003:2005 (на заміну ДК 003-95), чинний від 01.04.2006 р.).

Будучи стурбованою таким станом справ,

Українська астрономічна асоціація, як об'єднання професійних астрономів України, звернулася з відповідними заявами до Міністра освіти і науки України і керівників ЗМІ з метою недопущення широкого розповсюдження астрології в Україні і надання інформації щодо астрології та її ролі у сучасному суспільстві. Редакція журналу "Світогляд" вирішила ознайомити читачів із позицією астрономів з цього питання у статті, підготовленої *І. Вавиловою* від імені УАА.

Дотримуючись принципу плюралізму думок, ми готові надати можливість представникам астрологічної спільноти висловити свою думку на сторінках журналу.

Ірина Вавилова

канд. фіз.-мат. наук,
доцент,
ст. наук. співр. Інституту
космічних досліджень
НАНУ-НКАУ,
м. Київ

Астрологія і Астрономія

З давніх-давен запитання “що таке астрологія” викликало підвищений інтерес у людей. Здавалося, що астрологія як пранаука “канула в Лету”. Але ж ні. Вона і в наш час знаходить безліч прихильників.

“Кожна людина вирішує сама, чим саме є для неї астрологія. Для одних — це бізнес, оскільки гороскопи і сьогодні добре продаються. Для других — це доступна ї, що не менш важливо, дешева психотерапія типу “сьогодні зорі віщують мені удачу”, — пише відомий російський астроном Володимир Сурдін [2]. Для декого це філософська ідея [3] щодо існування невидимого зв'язку між об'єктами у світі (т. зв. астрозотерика), що визначає гармонію Всесвіту, як і рід занять — саме вони вважають астрологію наукою, що спирається у своїх висновках на закони розташування, руху і взаємодії тіл у Всесвіті. *Сподіваємося, що для багатьох — це забава, різновид містичних вірувань, тобто один із способів гадання.*

Для науковців очевидним є те, що **астрологія — не наука**. Декілька тисячоліть тому астрологія дала поштовх астрономічним спостереженням. Згодом, залишившись на своїх догматичних основах, астрологія час від часу почала використовувати певні нові знання, здобуті астрономами, тим самим маскуючись під науку. Подібний зв'язок мав місце між алхімією і хімією.

Чому астрологія не наука?

З'ясуємо це.

Головним завданням астролога є складання **індивідуального гороскопа (натальної карти)**. Для цього потрібні астрономічні дані. І перш за все, **точні координати небесних тіл на кожний день кожного року на ноль годин за Грінвичем — ефемериди** на певний час події, будь-то народження людини, військової баталії, появи нової держави тощо. Для простоти розуміння, як працює астролог, будемо надалі розглядати лише **індивідуальний гороскоп людини**. У цій частині складання гороскопів астрологи йдуть у ногу із часом, оскільки використовують **ефемериди небесних тіл**, які публікуються в астрономічних щорічниках, і зараз, у космічну еру, визначені з точністю до долей секунди дуги.

Далі астролог розраховує таблиці домівок (від “**домоціллум**”, лат.). Для цього необхідно визначити т. зв. **зоряний час** (перш за все, висоту Сонця над горизонтом) **моменту на-**

родження людини; **географічні широту і довготу місця народження**. Ці дані потрібні, щоб розрахувати **асцендент** — висоту, в градусній мірі, висхідного небесного об'єкта над горизонтом на момент народження. Це найважливіша **точка гороскопа**, оскільки саме з неї починається відлік 12 домівок гороскопа. Саме той небесний об'єкт, який на момент народження людини висходить над горизонтом, є її “**різдвяною зорею**” і в подальшому “**обумовить**”, за астрологічним тлумаченням, її долю. Тут постають перші запитання. Як бути з астрологічними прогнозами в минулому, коли точність ефемерид небесних тіл була невисокою? Чи кожна людина знає момент свого народження з точністю до хвилини (необхідна точність для гороскопа) і координати місця свого народження з точністю до місцеположення, у крашому разі, положового будинку? Запевнемо більшість із тих, хто не знає відповіді на ці запитання, — астролог у цьому випадку користується приблизним часом народження і усередненими географічними координатами міста або села, де ви народилися.

Наступний важливий крок астролога у складанні гороскопа — скласти **космограму** (умовне зображення площини екліптики, на якому відмічають **асцендант** і у відповідному порядку відраховують **домівки**, розміщуючи в них, теж у певному порядку, “**планети**”). Для розміщення домівок космограма розбивається на 12 секторів, які астрологи ототожнюють з **певними зодіакальними сузір'ями, приписуючи кожному з них різний вплив на формування особистості людини**. А саме, зодіакальні сузір'я в астрології поділяються на три основні групи, що різняться своїми “комбінаціями” за ознаками “**рухомості**”, “**стихії**”, “**статі**”.

Щоб проілюструвати роботу астролога в цій частині складання індивідуального гороскопа, скористаємося даними з відомих і поширених астрологічних видань [4, 5] (лише для того, щоб астрономів не заплідозрили в необ'єктивності).

Отже, **зодіакальні групи за ознакою “рухомості”**. Якщо Ваш знак у “**головній**” групі (**Овен, Рак, Терези, Козеріг**), Ви людина активна, ініціативна, можете протидіяти обставинам, з іншого боку, ваші починання можуть бути короткочасними, погляди непостійними, судження категоричними; якщо Ваш знак у “**постійній**” групі (**Тілець, Лев, Скорпіон, Водолій**), Ви — трудоголік,

вірні, але консервативні у своїх поглядах, і всіма фібрами душі боїтеся змін у житті; якщо Ваш знак у “**змінній**” групі зодіакальних сузір'їв (**Близнюки, Діва, Стрілець, Риби**), Вас наділено надзвичайно рухомих розумом і швидкою реакцією, але Ви з тих, хто вирішує проблеми “**закулісним шляхом**”.

Поділ зодіакальних знаків у групі за “**стихіями**” (**вогонь, земля, повітря і вода**) відповідає поділу за **темпераментом людини: холерики (Овен, Лів, Стрілець), меланхоліки (Тілець, Діва, Козеріг), сангвініки (Близнюки, Терези, Водолій) і флегматики (Рак, Скорпіон, Риби)**. Вважаючи, що наші читачі обізнані у психології різних типів характеру людини, залишимо цей астрологічний поділ без інтерпретації і перейдемо до третьої групи зодіакальних сузір'їв.

Не дивуйтеся, але й нема особливої потреби пояснювати **чоловічі або жіночі риси характеру, що відповідають астрологічному поділу сузір'їв у групі за “статтю”** (тут набагато простіше: чоловічі знаки сузір'їв — непарні, починаючи від Овна, жіночі знаки — парні).

Ми детальніше зупинилися саме на цьому етапі складання космограми натальної карти людини тому, що **само у цій точці гадання за зодіакальними сузір'ями (без розташування “планет” у домівках гороскопа) — працюють більшість астрологічних центрів, що поставляють свої бізнес-проороцтва до ЗМІ**. Тим самим ЗМІ примітивно одурманюють людей, які вірять астрології, як і надають надмірну послугу популяризації цього роду занять сфери послуги населенню [12]. Як і саме такі гороскопи, складені без дотримання канонів і правил класичної астрології, тобто саме “**газетні гороскопи**” з пророцтвами за зодіакальними знаками про те, що відбудеться з людиною, народженою певного місяця і дня, а й ще з рекомендаціями, що робити/не робити поточного тижня чи дня, “**навіть із погляду лженауки астрології, — відверта хаптура**” [11].

Найпринциповіша неузгодженість астрології з сучасними астрономічними знаннями — інтерпретація зміщення границь зодіакальних сузір'їв, спричинене прецесією.

Не вдаючись у деталі розрахунків **умовного руху Сонця по екліптиці, тобто на фоні зодіакальних сузір'їв**, зауважимо, що упродовж років **точка відліку небесної системи координат поступово зміщується відносно зодіакальних сузір'їв внаслідок прецесії**

(періодичного руху полюса світу навколо полюса екліптики). Так, дві тисячі років тому, 21 березня, точка весняного рівнодення стівпадала з початком сузір'я Овен, а зараз вона знаходиться в сузір'ї Риби і незабаром опиниться в сузір'ї Водолій. *Це означає, що в якому б сузір'ї не перебувало Сонце у день весняного рівнодення, в астрологічних пророцтвах ця дата залишається прив'язаною до події під знаком Овна, "границі" якого зараз припадають на 18 квітня — 14 травня, а не на 21 березня — 21 квітня, як вважають астрологи!* Отже людина, яка народилася 12 квітня 1961 р., насправді народилася під знаком Риб, а їй віщують долю, як народженій під знаком Овна. Тобто, з астрономічної точки зору, з урахуванням зміщення точки весняного рівнодення, спричиненого прецесією, більшість із нас народилися під знаками інших зодіакальних сузір'їв, ніж ті, котрі нам приписують астрологи. Зокрема автор цієї статті, за означенням астрологів, народилася під знаком сузір'я Рак, а з астрономічної точки зору — під знаком сузір'я Лев. Ігноруючи науковий факт прецесії точки весняного рівнодення, як і факт високосного року, коли астрономічна дата весняного рівнодення не збігається з календарною, астрологи обмежуються фразою, що "... більш важливим є взаємне розташування Сонця і Землі" [4], — *no comments*.

Міжнародний астрономічний союз (МАС) зараз жваво обговорює інше питання — внесення сузір'я Змієносця до списку зодіакальних (його положення — між сузір'ями Скорпіона і Стрільця). Якщо таке рішення буде прийняте відповідною Резолюцією МАС на найближчій Генеральній асамблеї (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2009 р.), цікаво, що у цьому випадку будуть робити астрологи (адже багато людей народилися під знаком Змієносця), — прийдеться або поділяти космограми не на 12, а 13 секторів (як це колись робили прадавні майя), або знов ігнорувати науковий факт.

Розглянемо ще один довід лженауковості астрології. Після розбиття космограми на 12 секторів-домівок, астролог розташовує там у певному, більш складнішому, порядку планети та інші точки, які формально не присутні у Сонячній системі. Кожна планета, разом із зодіакальними сузір'ями в домівках, також відповідає певним рисам характеру людини і подіям в її житті ("досвідчені астрологи" прив'язують їх і до подій в бутті людства).

Залишимо без інтерпретації те, що до "планет" в астрології, як і в прадавні часи, відносять Сонце і Місяць, а також т.зв. Голову і Хвост Дракона (висхідний і низхідний вузли орбіти Місяця, які не мають відношення до однойменного сузір'я) — нехай це буде даниною історичним уявленням. Цікаво інше, що відкриті згодом астрономами нові трансатурнові планети (Уран, Нептун, Плутон) включалися в астрологічні гороскопи, і цим об'єктам астрологія приписала новітні певні риси впливу на події на Землі і на характер людини. Навіщо? Очевидно, щоб йдучи у ногу з часом, маскуватися під науку, та й ігнорування існування невідомих раніше планет пояснити набагато важче, ніж ігнорування прецесії точки весняного рівнодення. Впродовж останнього десятиріччя відкрито нові транснептунові об'єкти в Сонячній системі, а Плутон вже не вважається планетою (Резолюції МАС, 2006 р.), — отже, для астрології знов наступає важкий час "осучаснити" космограми.

І насамкінець ще одне астрологічне тлумачення, яке астрономи не можуть залишити без уваги. Це т. зв. "геомагнітна матриця", в якій закладено "вплив геомагнітного поля Землі на час і місце народження людини, її біоритми". Добре, якщо коливання геомагнітного поля Землі упродовж вашого життя перебуває в резонансі з вашою астрологічною матрицею, — ви навпочуд везуча людина, якщо ні, астрологи можуть "перепрограмувати матрицю", — тобто "змінити" час і місце вашого народження. Відомо, що деякі визначні політичні діячі ХХ ст. скористалися такою послугою.

Які можна зробити висновки? Коли астрологічні терміни використовуються як своєрідна форма знайомства ("Я — "вогонь", а ти?", "Я Скорпіон, шукаю Тільця або Терези, правлячою планетою яких є Венера", — див. інтернет-сайти) або коли освічена, поважна за посадою, людина в інтерв'ю горделиво пояснює, до якого зодіакального знаку вона належить, це трохи смішно, але безневинно. Коли астрологічними зобов'язаними користуються менеджери компаній у відборі кадрів, банківські або державні діячі, — це вже не жарти.

Важливо зауважити, що в поглядах на астрологію наука і церква одностайні. Церква не визнає астрологію, а отже серед справжніх вірян прихильників астрології немає.

Астрологія у суспільній думці

Спостерігаючи рух небесних світил, наші пращури встановили закономірності (періодичності) їх появи на небосхилі, вважали, що небо надає їм поради, коли починати сіяти, коли буде сезон дощів тощо. Коли на небі відбувалися надзвичайні події — затемнення, поява комет тощо, чи не є це певним небесним знаменням, думали стародавні люди, а їхні досвідчені на той час представники — жерці, філософи... за цими ознаками неба намагалися визначити долю людства та окремих його правителів. Ось як гласить про затемнення Сонця стародавній вавилонський текст: "В перший день, якщо воно буде на півдні, і буде ясно (тобто день), — помре великий цар". Сьогодні можна посміятися над цими пророцтвами, а можна з повагою поставитися до астрології як складника історії науки, як до спробі зрозуміти взаємозв'язок у природі. Це повага такого ж типу, як до теорії ефіру чи теплороду, які не витримали перевірки часом...

Як це не дивно, але і на початку ХХІ ст. астрологія залишається такою ж популярною. Здавалося б, суспільство стає освіченішим, астрономія викладається у навчальних закладах, все більше людей пересвідчується у недостовірності астрологічних прогнозів, а суспільна свідомість продовжує залишатися у половні прадавніх уявлень. Цьому сприяють і ЗМІ. Так, наприкінці 2007 р. у випуску вечірніх новин на ТВ-каналі "1+1" обговорювалася важлива проблема впливу сонячних спалахів на здоров'я людей. Для її висвітлення автори новин і ведуча Л. Добровольська спочатку з'ясували ставлення астрологів до цієї проблеми і лише після цього надали коротке інтерв'ю з д.ф.-м.н. В.Г. Лозицьким (Астрономічна обсерваторія КНУ ім. Т. Шевченка). Відомий журналіст і ведучий новин "5-го каналу" Є. Соболев у одній із передноворічних передач запросив до студії астролога і на "повному серйозі" коментував для глядачів його (вірніше її, астрологині) пророцтва і марення. Відкрийте останні сторінки відомих ("Сьогодні", "Газета по-київськи", "Столичка", суботній випуск "Фактів" тощо), як і регіональних, газет і ви побачите суцільні гороскопи на день, на місяць, на рік. Спробуйте порівняти їх і ви будете здивовані, як вони різняться між собою, інколи даючи прямо протилежні настанови (йти/не йти до сто-

матолога, підписувати/не підписувати контракт, вести дитину в школу чи залишити вдома, “кидати все і без роздумів відправлятися відпочивати з веселою компанією”). Залишимо без коментарів, що ці настанови стосуються одразу ж багатьох. Краше прочитаємо уривок із листа Нобелівського лауреата *В.Л. Гінзбурга до П. Годлевського*, генерального директора газети “Известия” [10]:

“Астрономічні прогнози, як Ви можете переконатися на власних сторінках “Известий”, вирізняються виключно беззмістовністю і абсурдністю. Думати, що такі речі “найвні”, я не бачу жодних підстав. Більшість читачів цій болтовні, безумовно, не вірять, але тим, хто вірить, вони можуть завдати суттєвої шкоди. Ваші попередники не спромоглися відповісти на мої листи з рекомендаціями не ганьбити “Известия” публікаціями лженаукової дурниці. Єдиний мотив, котрий мені відомий як виправдовування публікацій лженаукового бреду в газетах — це нібито піклування про збільшення читачів. Але серйозні газети, на відміну від бульварних, не можуть і не повинні будувати свою редакційну політику виключно на підставі вигід, до того ж, сумніваюсь, що газета у такий спосіб багато заробляє. Вигідно це, скоріше, окремим зацікавленим особам” [10].

До речі, УАА у своїх зверненнях до керівників ЗМІ пропонує віддати “астрологічну колонку” астрономам, — ми готові безкоштовно на ній друкувати новини астрономії, повірте, це більш цікаво.

Інститутом Геллапа у 1975 р. було отримано цікаві дані щодо ставлення жителів США до астрології (див. Таблицю). З'ясувалося, що п'ята

частина дорослого населення вірить в астрологію, при цьому таких серед молоді — кожний третій. Але все ж таки лєвова частина дорослого населення (69%) в астрологію не вірить, відповідно таких серед молоді — 55%, при цьому кожний четвертий житель США регулярно читає астрологічний прогноз.

А що було в СРСР? Тут про астрологію воліли не згадувати, оскільки директива партії визначала її як неправдиве (хибне) вчення, яке несе у собі шкідливий ідеологічний зміст: “Астрологія — лженаука, що була розповсюджена в давні та середні часи, займаючись “пророцтвом” долі людини за розташуванням зір” [6]. У СРСР книги з астрології були великою “рідкістю”. Про неї говорили, як про якусь “таємничу науку”, що породжувало підвищений попит на основний продукт астрології — гороскопи.

З розпадом СРСР і появою свободи слова та друку ситуація корінним чином змінилася. Книжковий ринок моментально відреагував на прагнення людей більше дізнатися про астрологію та скористатись гороскопом, щоб знайти вихід у складних умовах життя пострадянського періоду. Ось як самі астрологи пояснюють “живучість астрології” [6]: “Значення астрології почало падати лише в 16-17 ст. із затвердженням геліоцентричної системи світу. Відкриття Кеплером законів руху планет і, нарешті, формулювання Ньютоном закону універсального тяжіння підпорядкували планети загальним законам природи і позбавили астрологію всякого наукового обґрунтування. Чим же, у такому разі, пояснити широкую популярність астрології, зокрема зодіакальних гороскопів, в наші дні? Чи тільки пережитками марновірства, фаталізму та окультизму? Думається, що таке пояснення було б примітивним... На всіх етапах розвитку людям було властиво прагнення розширити свої можливості в попередженні душевного розладу з самим собою, з близькими і з суспільством, в якому вони жили або живуть; знайти і осмислити роль типових рис різних характерів і навчитися будувати та гармонізувати свої відносини — удома, на роботі, на відпочинку, тобто в особистому і суспільному житті. Офіційні суспільні науки в цьому плані, на жаль, виявилися поганими помічниками. Вони не дають нам відповідей на більшість запитань щодо пізнання людиною самої себе. Звідси і живучість астрології, популярність її зодіакальних гороскопів” [5].

У цьому вислові є своя логіка. Так, *В. Сурдін* [1] опитав учнів 11-го класу московської гімназії № 1543 (гімназії, де вчилися діти науковців) і виявив, що кожен четвертий учень вважає астрологію “наукою, яка вивчає зв'язок Землі та Космосу”. Дивно, але факт.

Нам не відомі статистичні дані про ставлення жителів України до астрології, але воно, напевне, не дуже відрізняється від такого у США чи Росії. Опосередковано про це можна судити, ознайомившись з матеріалами в інтернеті: пошукова система “Google” загалом дає близько 1 млн. посилань на слово “астрологія”, у т.ч. близько 30 тис. посилань на астрологічні центри, які функціонують в декількох містах України (у т.ч. школа *П. Глоби*, реклама якого присутня на шпальтах багатьох газет). Один із таких центрів взяв собі за гасло відомий вираз “Хто володіє інформацією, той володіє світом”, а чого варта назва одного з доменів — *ukrastralogy.net*.

Абревіатура Головної астрономічної обсерваторії НАН України — ГАО НАНУ, і директору цієї установи уже двічі надійшли офіційні листи як “директору Головної астрономічної обсерваторії НАН України”. Повірте, це символічна помилка. Хоча й очевидно, що автори листів навіть не намагалися з'ясувати правильну назву установи, вони все таки вважали, що терміни астрологія і астрономія є синонімами.

Отже, існує проблема роз'яснення лженауковості астрології, її ролі у стародавні часи і кому вона служить сьогодні. Наведемо декілька означень астрології, в яких звучить ставлення до неї в суспільстві. У Енциклопедичному словнику Брокгауза і Ефрона [7] читаємо: “Астрологія — уявна наука, яка пробувала пророкувати майбутнє окремих особистостей і людства зі спостережень над розташуванням світил на небі. Майже у всіх народів, що досягли певної межі наукового знання про небо, ми натрапляємо на астрологію як на необхідну перехідну стадію від астрології до астрономії. Астрологія, алхімія й магія тісно пов'язані між собою, представляють щаблі в розвитку думки людства, через які воно, очевидно, повинне було неодмінно пройти, перш ніж досягти рівня наукової астрономії, хімії й ін. фізичних наук”.

В Енциклопедії сучасної України знаходимо таке означення [8]: “Астрологія — ненаукове вчення про вплив небесних світил на земний світ і людину (темперамент, характер, вчин-

Ставлення до астрології	Вік 28-24 роки		Всі, старші за 18 років	
	усі	чол.	жін.	усі
Вірять	38%	18%	26%	22%
Не вірять	55	73	64	69
Не визначились	7	9	10	9
Знають свій знак зодіаку	96	69	83	76
Регулярно читають астрологічний прогноз	26	16	29	23

ки і майбутнє). Чинниками цього впливу вважають рух світил на небесній сфері та їхнє взаємне розташування на певний момент часу. Виникла в стародавні часи (Вавилонська храмова астрологія та ін.), тісно пов'язана з астральними культурами та міфологією. Із критикою астрології виступило християнство. Набула поширення у середині 17 ст., інтерес до астрології згасав з утвердженням природничо-наукового світогляду, проте почав відроджуватися після 1-ї світової війни. Від середини 20 ст. і, зокрема, останнім часом астрологія знову стала популярною. Астрологічні “закономірності” пов'язують із тонкими космічними і біокосмічними ритмами”.

Читач легко може знайти різницю між цими означеннями, які розділяють понад 100 років. Очевидно, на початку III-го тисячоліття люди все більше і більше відчували своє єднання та взаємозв'язок з Космосом з великої букви, що є предметом досліджень космології, космічної фізики, космобіології та інших наук. Досліджень, метою яких є встановлення та доведення таких зв'язків на науковому підґрунті, а не так, як це роблять астрологи, вдаючи, що вони йдуть у ногу з сучасною наукою.

Перевірки астрологічних передбачень

В науці будь-які гіпотези потребують перевірки. Скористаємося деякими прикладами [1]:

1. Психолог Б. Сілверман (Мічиганський університет США) вивчав вплив знаків зодіаку, під якими народилися подружні пари, на ймовірність їхнього шлюбу чи розлучення. Було проаналізовано дані про 2978 весіль та 478 розлучень за 1967-1968 рр. та порівняно їх із пророцтвами двох астрологів щодо впливу сполучення зодіакальних знаків на подружні пари. Виявилось, що жодного збігу між пророцтвами та реальністю немає.

2. Американський фізик Дж. Мак-Джерві вивчав схильність людей до певної професії залежно від їхніх знаків зодіаку. Було використано базу даних щодо 17 тис. вчених та 6 тис. політичних діячів, — розподіл виявився випадковим.

3. Цікаві результати отримав паризький статистик М. Гоклен, вивчаючи архівні дані (час, дата та місце народження) 41 тис. жителів Європи (16 тис. відомих людей та 25 тис. пересічних громадян). Виявилось, що для “простих” людей моменти народження не залежать від конфігурації планет та знаків зодіаку. Водночас існує така залежність для знаменитостей — вони народжувалися при певному розташуванні внутрішніх планет та Місяця відносно горизонту. Незабаром Г. Голдберг із США виявив можливу причину такого взаємозв'язку — деякий час у Європі момент народження людей, дані про яких вивчав М. Гоклен, реєструвався тільки за свідченнями батьків. З того часу, коли при реєстрації приймали свідчення лікарів, такої залежності не виявлено. Напевно, батьки читали астрологічні прогнози і вибирали відповідні професії для своїх дітей.

Найвідомішими пророцтвами залишаються ті, які склав французький лікар і астролог Мішель Нострадамус (див. зокрема [1, 9]). Відомий український астроном Л.М. Шульман після подій вересня 2001 р., які також пов'язали з пророцтвами Нострадамуса, вирішив розібратися з тлумаченням катренів — плодом фантазій сучасних астрологів. Познайомимо вас із деякими висновками Л.М. Шульмана [11]: “Доводилося читати таке: “Мішель Нострадамус передбачив багато подій, що вразили світ: Французьку революцію, Наполеона та його розгром у Росії, Першу та Другу світові війни, перебудову.

І все це з точністю до року. Понад 90% пророцтв співпало з ключовими моментами історії, а отже, виправдуються й інші?” Запевнюю читача: я розбирав усі ці “пророцтва”. Стиль тлумачення не більш як плід фантазії сучасних шанувальників. Варто проте зауважити, що автор цитати помиляється, стверджуючи, ніби “пророцтва” датовані з точністю до року. Крім двох, про які йтиметься нижче, вони не датовані взагалі. Особливо дивує те, що наші тлумачі послуговуються не оригіналом, а різноманітними перекладами праць Нострадамуса. Ці переклади часто зроблені під впливом сучасних тлумачень і, таким чином, містять те, чого немає в Нострадамуса, але що бажать там бачити тлумачі.

Отже, 49-й катрен 10-ї центурії (у дужках подано сучасне написання слів). У Нострадамуса: “*Jardin (jardin) du monde aupres (aupres) du cite neufue (neuve),/ Dans le chemin des montaignes cauees (cavees):/ Sera saisi et plongé dans la Cuue (cuve),/ Beauuant (слово зникло, мабуть, похідне від buverie — пиятика) par force eaux soulfre (“гібрид” французького soufre і латинського sulfur — сірка) enu-enimees (envenimees)*”. У епоху Нострадамуса не розрізнялися на письмі j та i, а також u та v. Я б переклав цей катрен так: “Усесвітньо відомий сад поблизу нового міста на дорозі серед гір, поцяткованих балками, буде захоплено й занурено в купіль, насильно напоємо доп'яна водою, отруєною сіркою”. Де тут нью-йоркські хмарочоси? Проте автор однієї зі згаданих газетних публікацій користувався таким перекладом: “Загинуть сади, які обступили місто, // З будинками, подібними до гірських вершин, // Розкидані трупи загиблих... // Хвилею отруєною мости розтрощить”. Одним словом, суцільна відесебенька перекладача. Адже в Нострадамуса немає ані трупів, ані будинків, схожих на гірські вершини, ані мостів...

Французький астролог ніколи не датував свої передбачення, але зробив два винятки. Перше. Він спрогнозував пожежу Нанта невдовзі після своєї смерті. Коли настав момент збутися пророцтву, його син, побачивши, що місто не горить, заходився підпалювати будинки, був схоплений, потім засуджений і страчений, — а Нант не згорів. Друге пророцтво — кінець світу, а точніше — космічна катастрофа 1999 року. Йдеться про 72-й катрен 10-ї центурії: “У році 1999 і сім місяців (тобто або в липні, або у вересні, бо вересень означає сьомий, 1999 року. — Л.Ш.) // Великий князь жаху прибуде з неба. // Він відновить на троні великого короля d'Angolmois (Ангуму) // До й після Марс править на щастя”. Це мій власний переклад, у якому я, старанно уникаючи “модернізації” Нострадамуса (типова помилка перекладачів-тлумачів), послуговувався винятково поняттями XVI ст. Незадовго до 1999 р. вийшли книжки, присвячені цьому пророцтву. Тлумачі писали: в Землю вріжеться якесь небесне тіло (“король жаху”) й буде глобальна катастрофа. Живемо, проте, досі. **Отож обидва датовані пророцтва Нострадамуса явно не збулися**”.

Астрологія і освіта

Найбільш дивна ситуація склалася зараз: **декілька років тому керівники астрологічних об'єднань звернулися до органів влади з проханням легалізувати їхній статус у державі і забезпечити умови для підготовки кадрів. Їхнє прохання вже частково підтримано: професія “астролог” у 2005 р. включена до “Національного класифікатора України”**. Цей факт із ентузіазмом був сприйнятий астрологами: у 2007 р. вони заявили про заснування професійно-технічного училища в м. Сімферополі, звернувшись до МОН України щодо надання йому державної ліцензії.

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТА СПОЖИВЧОЇ ПОЛІТИКИ

ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ
наказом Держспоживстандарту України
від 26 грудня 2005 р. N 375

НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ
КЛАСИФІКАТОР ПРОФЕСІЙ
ДК 003:2005

(На заміну ДК 003-95). Чинний від 01.04.2006 р.

ПЕРЕДМОВА

1. Розроблено Науково-дослідним інститутом соціально-трудова відносин Міністерства праці та соціальної політики України за участю Інституту української мови НАН України та Науково-дослідного інституту статистики Державного комітету статистики України.

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Національний класифікатор України “Класифікатор професій” розроблено на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 04.05.93 року № 326 “Про Концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики”.

1.2 Цей Класифікатор призначений для застосування центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Федерацією роботодавців України, всіма суб'єктами господарювання під час запису про роботу у трудовій книжці працівників.

.....

Працівники сфери торгівлі та послуг:
5149 — Цілитель
5151 — Астролог
5152 — Ворожка

Наведемо декілька радісних відгуків астрологів: “*Примемно відзначити, що вперше саме на Україні в класифікаторові професій в розділі професій робочих і службовців внесена професія “астролог” з кодом КП 5151. Це рівень астролога-консультанта з астропсихології. Але саме Україна (з країн пострадянського простору) перша зробила крок до визнання астрології як потривібною для держави професії. І ми віримо, що буде зроблений і другий крок: затвердження кваліфікаційної характеристики астролога для навчання цієї професії, а також створення державою умов для здобування астрологічної освіти, ведення астрологічних наукових розробок в області астрології, які дозволять захищати вчені ступені”*. І далі: “*Наскільки мені відомо, на сьогодні тільки в Україні питання навчання за державною ліцензією з видачею документа про привласнення кваліфікації “астролог” знаходиться у стадії позитивного дозволу. Я безпосередньо займаюся цим. І ми вже пройшли багато узгоджень з Міністерством праці і соціального захисту і Міністерством освіти України. Зауважу, шлях не тільки нелегкий, а, м'яко кажучи, дуже тернистий. Одні нас сприймають дуже добре, але поряд є і шпильки-колючки. Не без того. В даний час ми вже на стадії підготовки комплексу документів на отримання ліцензії. Я не говорю про складність збору всіх необхідних даних і часу, необхідного для цього. Нам ще треба пройти дві складні комісії — експертну і атестаційну. І ми її пройдемо, поза всяких сумнівів. Отже ми маємо реальну надію з листопада 2007 р. розпочати в Україні навчання астрології на державному рівні з видачею державного документа про присвоєння кваліфікації Астролог”* (див. зокрема <http://astrology.com.ua/astrology/35/>).

Література

1. King F.X., Skinner S. Nostradamus.— St.Martin Press, NY, 1994.
2. В. Сурдин. Астрологія і наука.— М.: Изд. “Век 2”, 2007.
3. Поляков В.А. Астрологический синтез или формирование энергосистем микро- и макрокосмоса.— Минск: Инпресс, 1994.
4. Monster H. Practical astrology.— М.:Компания Интерарк, 1992.
5. Зодиакальный гороскоп.— Петербург: Библиополис, 1992.
6. Словарь иностранных слов.— М.: ГИИНС, 1955.
7. Брокгауз Ф.А., Эфрон И.А. Энциклопедический словарь.— С-Пб, Т. 1., 1890.

Відкритий лист
до Міністра освіти
і науки України
Вакарчука І.О.

Вельмишановний Іване Олександровичу!

Наукова спільнота України, в першу чергу, представники природничих наук дуже стурбовані розповсюдженням астрологічних пророцтв, гороскопів та інших лженаукових марень. Зокрема, у середині 2007 року було оприлюднено інформацію, що в місті Сімферополі найближчим часом заплановано відкрити державне (за ліцензією МОН України) професійно-технічне училище, де щорічно будуть навчати 120 астрологів. Про це повідомила агентству “Інтерфакс-України” президент всеукраїнської асоціації астрологів Грина Журавльова. За словами Журавльової, навчання буде проводитися за затвердженою Міністерством освіти і науки України програмою. Ліцензію від МОН України астрологи планують отримати найближчим часом.

Вже давно доведено практикою, що астрологія, маскуючись під справжню науку і користуючись її плодами, обдурює людей, нібито передбачаючи їхню долю за розташуванням планет і зір на небі. Ще на початку ХІХ ст. в Англії королем Георгом IV було видано указ, за яким астрологи, гадальники на картах, по руці, на кавовій гущі, та інші шахраї, що обдурюють підданих його величності і таким чином обкрадають державу, підлягають торгівельному ув'язненню терміном на три місяці з конфіскацією всього їхнього майна. Яному в Англії та інших європейських країнах астрологія не має такої популярності, як в Україні, де астрологами гостинно розчиняються двері теле- і радіостудій, щедро надаються сторінки багатьох газет і журналів (копія листа до ЖТК “5-ий канал” додається). Астрологія своїми шарлатанськими гороскопами та безвідставними передбаченнями долей людей підбиває до раціонального знання, до науки, яка володіє методами пізнання природи та забезпечила розвиток сучасного суспільства — літаки літають, комп'ютери обчислюють тощо.

На наш погляд, ліцензійне навчання астрологів в Україні і одержання чинних дипломів — це крок у Середньовіччя.

Від імені астрономічної спільноти України просимо Вас, Іване Олександровичу, ні в якому разі не залучати Міністерство освіти і науки України до таких дій та сприяти протидії астрологічній рекламі у навчальних закладах та засобах масової інформації.

З повагою,
президент Української астрономічної асоціації,
академік НАН України

Я.С. Яцків

Українська астрономічна асоціація звернулася до керівників ЗМІ з проханням не надавати широкої трибуни для популяризації астрології, а до керівництва МОН України — з проханням не допустити факту отримання учбовими закладами, які планують готувати “професійних астрологів”, державної ліцензії. Про відношення до цієї проблеми нового Міністра освіти і науки України, проф. І.О. Вакарчука, можна судити з його інтерв'ю газеті “Дзеркало тижня” (№ 4, 2008 р.).

Автор дякує Я.С. Яцківу, І.П. Крячку і О.П. Павленку за надання матеріалів для підготовки статті та її обговорення.

8. Корсунь А.О. Астрологія / У кн.: Енциклопедія сучасної України (ЕСУ), т.1.—Київ: Поліграфкнига, 2001.
9. Lemesurier P. Nostradamus. Almanach naszej przyszlosci, ktora przepowiedzaja.—Warszawa: Wydawnictwo al fine, 1996.
10. Гинзбург В.Л. О науке, о себе и о других. 3-е изд.— М.: Физматгиз, 2004 (див. також www.ufn.ru)
11. Шульман Л.М. А король же голий, або ще раз про “процтва” Нострадамуса // “Дзеркало тижня”, № 375.—2002.